

Kichik yoshdagi bolalarga ingliz tilini tez va oson o'rgatishning samarali usullari

Ilmiy rahbar: Yuldasheva.F.F.

ÖzDJTU katta o'qituvchisi

Muallif: Sattarova.G.F.

ÖzDJTU 2- kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik yoshdagi bolalarga ingliz tilini tez va oson o'rgatishning samarali usullari hamda metodlari to'g'risida ma'lumot beriladi. Mazkur maqola maktabgacha ta'lim va boshlang'ich sinflarda ingliz tilini zamonaviy axborot texnologiyalaridan va o'yin metodlaridan foydalangan holda mazmunl, qiziqarli o'rgatish usullari bilan tanishishingiz mumkin.

Abstract: This article provides information on effective ways and methods of teaching English to young children quickly and easily. In this article, you can get acquainted with meaningful and interesting methods of teaching English in preschool education and primary classes using modern information technologies and game methods.

Аннотация: В данной статье представлена информация об эффективных способах и методах обучения детей младшего возраста английскому языку быстро и легко. В этой статье вы сможете ознакомиться с содержательными и интересными методиками обучения английскому языку в дошкольном образовании и начальных классах с использованием современных информационных технологий и игровых методов.

Kalit so'zlar : boshlang'ich ta'lim , qiziqarli o'yinlar , aqliy faoliyat, amaliy mashg'ulotlar, multfilmlar, imo ishora usuli, topishmoqlar topish, ko'rgazmali qurollardan foydalanish.

Key words: elementary education, teaching English, interesting song, games, exercises, mental activity, practical exercises, gesture method, finding riddles, using visual aids.

Ключевые слова: начальное образование, обучение английскому языку, интересная песня, игры, упражнения, умственная деятельность, практические занятия, прием жестов, отгадывание загадок, использование наглядных пособий.умственная деятельность, практические занятия, прием жестов, отгадывание загадок, использование наглядных пособий

Yurtimiz mustaqillikka erishgandan so'ng mamlakatimizda chet tillarini o'rganishga katta e'tibor berib kelinmoqda. Chet tillarni o'rganishni yanada rivojlantirish maqsadida

muhtaram prezidentimiz ko‘plab qarorlar qabul qildilar , " Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora- tadbirlari to'g'risida " gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori va shu bilan birga " Maktabgacha ta'lim tizimini 2030 - yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi " tasdiqlandi . Bu qarorlarda maktabgacha ta'lim tizimi tarmog'ini yanada rivojlantirish, bollarni o'qitishning zamonaviy hamda samarali metodikalaridan foydalanish va maktabgacha ta'lim muassalarini malakali kadrlar bilan ta'minlash , bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash kabi masalalar aks etgan . Bugungi kunda ta'lim sohasini yanada rivojlantirish hukumatimiz diqqat e'tiborida turgan dolzarb sohalardan biri, desak mubolag'a bo'lmaydi.

Bilamizki, bolalar qiziquvchan, shu sababli kichik yoshidagi bolalarga chet tilini o'qitishda asosan o'yin , rasmlar , qo'shiq va she'rlardan , multfillardan foydalanish samarali usul hisoblanadi . Chunki ulardagi asosiy tushuncha miyasida rasmi holda tasvirlanadi . Bu esa o'z navbatida bizdan barcha o'rgatiladigan narsalarni shunga ko'ra tasvirlashni talab etadi . Maktabgacha ta'limda hamda boshlang'ich sinflarda ta'lim olayotgan bolalarning psixikasi qizqish va yoqtirish kategoriyasiga asoslangan . Yosh bolalar tabiatan yorqin va chiroyli narsalarga juda ham qiziqishadi va ko'p e'tibor berishadi. Shuning uchun ustoz va murabbiylar ko'proq o'yin metodlaridan foydalanishi samarali usul hisoblanadi.

Biz yashayotgan hozirgi zamonaviy hayotimizda nafaqat maktab, litsey, kollej o'quvchilari va oliy o'quv yurtlari talabalariga, balki maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilari va turli sohada ishlovchi xodimlarga ham chet tilini, xususan, ingliz tilini o'rgatish yo'lga qo'yilgan. Sababi iqtisodiy, fan va madaniy jihatdan rivojlangan davlatlarning tillarini o'rganish jahon ilm- fani va taraqqiyoti yutuqlarini egallashning bosh omilidir. Chet tillar o'qitish metodikasining atoqli namoyandalaridan Garvard universiteti professori Uilga M. Rivers fikricha, savodli bo'lish — o'qish va yozuvni bilish, degan ma'noni anglatadi.[1 Wilga M. Rivers. Teaching Foreign-Language Skills. 2nd ed. — Chicago and London: The University of Chicago Press, 1981, p]. Til o'rganish ham yosh davrlariga bog'liqdir. Olimlar va psixologlarning fikricha, bolalar kattalarga nisbatan tilni tez va oson o'zlashtiradilar. Shuni e'tiborga olish kerakki, 6–7 yoshli bolalar ma'lumotlar ma'nosini tushunib emas, uni mexanik tarzda yodlaydi. Shu sababli boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'rgatishni grammatik mavzulani o'rganishdan boshlamaslik zarur. Aks holda chet tilini o'rgatishning dastlabki bosqichdayoq qiziqishini so'ndirib qo'yish mumkin. Shunday ekan, kichik yoshdagi bolalarga xorijiy tilni o'rgatish ancha mushkul va mas'uliyatli vazifa hisoblanadi. Kichik yoshdagi bolalarga ingliz tilini mazmunli va qiziqarli o'rgatish uchun quyidagi usullardan foydalanish mumkin:

- harakatlar, amaliy mashg'ulotlar masalan: turli xil oziq-ovqatlarni va mevalarni tatib ko'rish, hidlab ko'rish. Bu o'yin orqali bolajonlardan inglizcha ma'lumotlar berishini so'rash lozim. Murabbiylar banan mevasini tatib ko'rish jarayonida uning rangi sariq (yellow), ta'mi shirin (tasty), shakli uzunchoq (oblong) hidi xushbo'y (fragrant) kabi ma'lumotlarni so'raydi hamda bu usul esda qolish uchun samarali usul hisoblanadi.

- ob'ektlarga ishora qilish; Bu jarayonda o'qituvchi xonadagi buyumlardan foydalangan holda savollar beriladi. What is it? (Bu nima?) This is a apple (Bu olma), This is a table (Bu stol).

- qo'g'irchoq teatri sahnalari;

- tasvirlar; doskadagi chizmalari;

- ko'rgazmali qurollar, plakatlar, kitoblar orqali;

- imo-ishoralar, yuz ifodalari orqali; O'qituvchi bolaga biror gapni gapirganda yoki buyruq berganda, masalan, bu yoqqa kel(come here), kitobni och(open the book), turing(stand up), doskaga qarang(look at the blackboard) kabi gaplarda imo- ishoralardan foydalansa bolaga tushunarli bo'ladi ;

- multfilmlar tomosha qilish ; Bolalar inglizcha multfilmlarni to'liq tushunmasliklari mumkin. Ammo qiziqarli multfilm qahramonlari nomlari, ular ishlatadigan jumlar tezda yodida qoladi. Chunki bolalar qiziquvchan va taqlidga moyil bo'lishadi;

- ko'rgazmali qurollar, plakatlar, kitoblar orqali;

- topishmoqlar; Bolalar topishmoqlarning javobini topishga qiziqishadi. Shuning uchun o'qituvchi topishmoqni ingliz yoki o'zbek tilida aytada, uning javobini bolalardan ingliz tilida aytishini talab qilishi lozim. Shunda bolalar so'zlarni tez o'rganishadi;

- ko'zga ko'rinadigan va kundalik hayotda ko'p ishlatiladigan narsa, buyumlarga yozish. Masalan:eshik(door), kitob(book), stol(table), doska(blackboard), oyna(window) va shu kabilarga yozish. Bunday narsa-buyumlar doimo ko'zga tushib turishi va amliyotda ko'p qo'llanishi bois, bola bu so'zlarni ixtiyorsiz tarzda o'rganadi.

Shunday ekan, bunday usuldan foydalanish o'quvchining ma'lumotni uzoq muddatda xotirasida saqlab qolishini ta'minlaydi. " Chet til materialini (lisoniy birliklarni) nutqda o'zlashtirish chog'ida fikran umumlashtirib borish metodikada ishlab chiqilgan masaladir".[Д. Д. Джалалов, Г. И. Стравчинская. Книга для учителя к учебнику английского языка для VI класса узбекской школы. —Ташкент: Укитувчи, 1973 (va keyingi nashrlari). — 23—27-betlar]. Maktabgacha yoshdagi bolalar va kichik yoshdagi o'quvchilarga chet tilini o'rgatishda ular qoidalarni tushuntirishga tayanmaydilar, shu sababli o'yin metodlaridan foydalanish ancha samaraliroq. Mohiyat oddiy: o'qituvchi o'yinlar o'tkazadi, ular davomida bolalar til ko'nikmalarini yaxshilaydi.

Xulosa qilib aytganda,kichik yoshdagi bolalarga til o'rgatish majburiyat sifatida emas, qiziqarli mashg'ulot tarzida olib borilishi, bir necha samarali usullardan foydalanib dars o'tish ularning kelajakda oladigan bilimlari uchun poydevor bo'lib xizmat qilishi mumkin.Til o'rganish kishilik jamiyatida bag'oyat muhim sohalardan hisoblanadi. Muloqot vositasi bo'lmish tilni tabiiy muhitda (oilada, jamoatchilik orasida) yoki uyushgan holda (darsda) amaliy egallash mumkin. Til hodisalariga oid bilimlar esa nazariy

jihaddan o'rganiladi. Xalqaro munosabatlar avj olgan zamonamizda tillarni bilish, ayniqsa, ko'p tillilik (poliglossiya) ulkan ahamiyat kasb etmoqda. O'zbekiston Respublikasida tahsil oladigan o'quvchi va talabalar odatda uch tildan o'rganadilar. „Idrokli yoshlarimizning ko'pchiligi uch tildan egasidir“. Ushbu tillar ta'lim nazariyasida maxsus nomlar bilan yuritiladi: ona tili, ikkinchi tildan va chet tildan. [Jalolov J. Chet tildan o'qitish metodikasi. – Toshkent., 2012: – 4 -bet.] Bolalarga chet tillarini o'rganish qanchalar muhimligini tabiiy sharoitlar orqali to'g'ri tushuntirib borilishi darkor. Chunonchi, buyuk mutafakkir Abu Nasr Forobiy ham ko'plab xorijiy tillarni mukammal bilgan, bu tillarda bemalol gaplasha olgan hamda shu tillarda ijod qilgan. Bunday imkoniyat allomaning dunyo ilm- fanini o'rganishga, buyuk ishlarni amalga oshirishiga turtki bo'lgan. Zero, Navoiy bobomiz aytganlaridek, «Tildan bilgan — el biladi».

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 - yil 30 - sentabrdagi " Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora - tadbirlari to'g'risida " gi PQ - 3955 - sonli qarori .
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 - yil 8 - maydagi " O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 - yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'riida " gi PQ - 4312 - sonli qarori
3. Jalolov J. Chet tildan o'qitish metodikasi. – Toshkent., 2012: – 4 -bet.
4. Wilga M. Rivers. Teaching Foreign-Language Skills. 2nd ed. —Chicago and London: The University of Chicago Press, 1981, p.291.
5. Д. Д. Джалалов, Г. И. Стравчинская. Книга для учителя к учебнику английского языка для VI класса узбекской школы. — Ташкент: Укитувчи, 1973 (va keyingi nashrlari). — 23—27-betlar.